

עושק עמו"ס Not Paying Credit Card - CM9-12

Kedoshim (19:13)

לֹא-תַּנְשֶׁק אֶת-רֹעֵךְ וְלَا תִּגְזֹל — *You shall not withhold payment from your fellow and you shall not rob.*

Kesuvos (86a-86b)

לְדִיקָה דְּאָמָרְתָּ פְּרִיעָת בַּעַל חֹזֶב — אמר ליה רב כהנא לר' פפא — **Rav Kahana said to Rav Pappa:** **לְדִיקָה דְּאָמָרְתָּ** — According to your [opinion], in which you say that paying a creditor is merely a mitzvah, **מִצְוָה** — if [the debtor] says, “I do not want to perform the mitzvah,” what is the law?

בְּפִיה ذְּבָרִים — **He said to [Rav Kahana]:** **פְּנִימִיא** — We learned in a Baraisa: **בְּמִצְוָת** — In what regard is this rule stated, i.e. that one receives forty lashes for violating a Biblical law? **אֲבָל בְּמִצְוָת** — **לֹא תְּצַדֵּח** — In regard to a negative commandment. **עֲשֵׂה** — **כִּי** **עֲשֵׂה** **סְכִיחָה וְאִינוּ עֲשֵׂה** — But in regard to a positive commandment, such as a case where we tell [someone], “make a succah,” and he does not make one, **מִפְנֵין אָוָתוֹ עַד שְׁתִּצְאָה נַפְשׁוֹ** — or “Make a lulav,” and he does not make one, **לְוָבָב וְאִינוּ עֲשֵׂה** — we beat him until his soul departs. Hence, here too, we force the debtor to fulfill the positive mitzvah of repaying a loan.

Bava Kamma (113a-113b)

לְדִיקָה — It was taught in a Baraisa: **יִשְׂרָאֵל וּכְנָעָן אָנָס שָׁבָאוּ לְדִין** — When a Jew and a Canaanite robber come for judgment, **אִם אַתָּה יִכְלֶל לְזִפְחָה בְּדִינְךָ יִשְׂרָאֵל זִפְחָה** — if you can exonerate [the Jew] under Jewish law, exonerate him, **וְאִם מָרוֹר לוּ כִּי דִינְךָ** — and say to [the robber], “this is our law.” **בְּדִינְךָ כְּנָעָנים** — If you can exonerate him under Canaanite law, **וְאִם זִבְחָה וְאִם מָרוֹר לוּ כִּי דִינְכֶם** — exonerate him, and say to [the robber], “this is your law.” **וְאִם לֹא — And if not,** **בְּאֵין עַלְיוֹ בְּעַקְפִּין** — one may employ strategems against [the robber]. **דָּבָרִי רַבִּי יִשְׁמָעָל** — These are the words of R' Yishmael. **רַבִּי עֲקִיבָא אָזָר** — But R' Akiva says: **אֵין בְּאֵין עַלְיוֹ בְּעַקְפִּין מִפְנֵי קִידּוּשׁ הַשֵּׁם** — One may not employ strategems against [the robber] on account of the sanctification of the Name of Hashem.

וְאִם קִידּוּשׁ הַשֵּׁם — Now even according to R' Akiva, the reason is sanctification of the Name, **הָא לִכְאָ קִידּוּשׁ הַשֵּׁם בְּאֵין** — but if there would be no issue of sanctification of the Name, we would approach him with stratagems! **וְנוֹזֵל כְּנָעָני מֵשְׁרִי** — But is robbing a Canaanite permitted in R' Akiva's opinion?

— **כִּי בְּגִיאֵלוֹ** — Rather, said Rava: **לֹא קָשַׁיא** — There is no difficulty, because here, in R' Akiva's second ruling, the reference is to robbing him; **וְכִי בְּמִפְקָעַת** — whereas here, in R' Akiva's first ruling, the reference is to canceling his loan.

— **אָמַר לְיהָ אַבְּיָי** — Abaye said to him: **עַבְדֵּךְ עָבֵרִי הַפְּקָעַת הַלְּוֹאָתוֹ הוּא** — But taking a Jewish servant from his Canaanite master is the equivalent of canceling his loan, and yet R' Akiva derived from the Torah that this too is forbidden!

— **דָּאָמַר רַבָּא לְטֻעַמָּה** — Rava is following his opinion stated elsewhere, **רַבָּא אֶלְמָר** — for Rava has said: **עַבְדֵּךְ עָבֵרִי גּוֹפֹ קָנָי** — The body of a Jewish servant is owned by his master.

פריעת בעל חוב מצוה ועובד

מנחת חינוך (רכח, ד) - ותמייה לי דמייה דidea בודאי כופין דעובר אלא תעשה ובלאו בודאי כופין יותר מעשה כאמור בראשונים ואחרונים דבעשה אין צורך לbezvo יותר מהמושך ועל עבירות הלאו כל הנו יתן אם לא בפיקוח נפש, אם כן כן כפין שלא לעבור אלא תעשה.

דברי יחזקאל (נא, ב) - הלא נאמר רק כשהוא בדעתו לשם חובו, אבל אם בדעתו לשם לאחר זמן עבר רק עשה.

פרי עץ חיים (בכורים סי' ג) - בש"ת באר יצחק... דבעל חוב נוטל ספר תורה בחובו, וקשה דמאי אלומיה מצות פרי עץ חיים העשאה של כתיבת ספר תורה... לדברי הרמב"ם להו שלא פרע חובו עובר אף ללא תעשה ולפי זה י"ל דעתך מצות פרי עץ חיים ממצות כתיבת ספר תורה.

לא תעשוק בעכו"ם

שלון ערוץ (חוון משפט שנתו, א) - אסור לגוזל או לעשוק אפיו כל שהוא בין מישראל לבין מעכו"ם. שלון ערוץ (חוון משפט שמתה, ב) - כל הגונב אפיו שהוא פרוטה עובר על לאו דלא תגונבו וחיבר לשם אחד הגונב ממון ישראל או הגונב ממון של עכו"ם.

ספר משנה (הל' גזילה א, א) - יש לתמורה על זה שכותב שאסור לעשוקו דהא קרא לא-תעשותך את-רעך כתיב דמשמע לאפוקי גוי... ודיק רבני לכתב אסורה לגוזל או לעשוק ולא כתוב שעובר עליו بلا תעשה למור שאין אישור זה מן התורה. ש"ד (שנתו, ב) - ומדברי הרמב"ם ריש הל' גנבה שהעתיק המחבר לעיל ר"ס שמ"ח לא משמע כן, וכן כתוב מהרש"ל פרק הגוזל שמדובר רם אלו וסמ"ג משמע שאסור מן התורה מיהו לעניין דין הכריע מהרש"ל שם כפירושי בסנהדרין דאיינו אלא מדרבנן.

שלון ערוץ הרבה (ז, ד) - ולאו זה אינו אלא בישראל אבל לא בנכרי שנאמר רעך, והוא שאין חילול השם בדבר.

חכם צבי (סי' כו) - אף דליך לאו דלא תעשוק מכל מקום אילא איסורה דיאכלת את-כל-העמים או מדאי צטריך קרא למישרי אבידתו שמע מינה שאף עושקו אסור. [וע"ע ש"ט חוט המשולש סי' יד].

מנחת חינוך (רכח, ד) - נראה לי לרשי' כתובות שם ד"ה פרי עץ שפירש פרי עץ בעל חוב מצוה מחמתה הין שלך יהיה צדק ולא שלך יהיה צדק, אם כן הפקעת הלוואה דגוי גם כן אסורה מן התורה לא מחמת הלאו דעושך רעך כתיב כמו שכותב הכספי משנה, אלא מחמתה העשה.

קושיא מהפקעת הלואת

ספר משנה - ועוד קשה אמרין בפרק הגוזל ומאליל (קיג): דהפקעת הלואתו מותר ועובד היינו הפקעת הלואתו... ויל שרבינו סובר כדפירושי הפקעת הלואתו שאין גוזל ממש שרי כי ליכא חלול השם כגן היכא דעתן לירוש נתניה לאביך ונמת דלא ידע הגוי בהדייא דקא משקר.

ש"ט חוט המשולש (סי' יד) - הפקעת הלוואה דהכא מיררי שלא בא ממון הכווי לידי בתרות חוב והלוואה על מנת להחזיר ממון לידי אלא שיש לכחות עליו חוב ממוקם אחר דומיא דמסס דחיב הוא לכחות ששכר המכס שלא בא ממון הכווי לידי או דומיא שעבד עברית למאי דס"ד דאיו גופו קני, אך על גב דבא ממון העובד כוכבים לידי מכל מקום לא בא לידי דרך חוב להתחייב בחזרת הממון אלא שבא לידי דרך מכך שקנה אותו למעשה ידיו וכל זה אינו בכלל עושך, דעושך לא מקרי אלא שבא ממון לידי בתרות חוב חרזה לבעלים או בעושך שכיר דמה שמשמעותו אצלו בא ממונו לידי בחזיר להחזיר לו... ובכפי הא גונה זוקא הוא דאמר רבינו עקיבא שאסור מפני קדוש השם בלבד.

קצת החוון (קכת, ג) - ודאי דין ממש הוא שחייב לפניו כמו לישראל וכמו שכותבו הרמב"ם ושלון ערוץ בסימן שנ"ט אסור לגוזל או לעשוק... והוא דהפקעת הלואתו מותר כתיב רשי' פרק הגוזל היכא דעתן לירוש נתניה לאביך ומות דלא ידע ע"ש אבל היכא דמזכיר יודע בחובו אסור לעושך אפיו כל שהוא.

חוט המשולש (גר"ח סי' יז) - עושקו והפקעת הלואתו תרי מיל' נינהו, עושקו מקרי כמ"ש הרמב"ם שהפקיע חובו באלים... או בטענת שקר הידוע שקרו... ומה שלא היה ידוע לו בבירור אלא שתבעו בטענת ספק כגן במוכס אנס בכח"ג מקרים הפקעת הלואתו. [וע"ע אבן העzel (גזילה א, ב)].

שער משפט (קכת, ב) - הכא שידוע שיכל ישראל להזמין את עצמו מהעכו"ם בטענת אין לי והעכו"ם יתפיעיס בזה דבזה אין אישור דאל-תאמoor לרעך לך יושוב ומחר אפטן וטש אפטך, רעך כתיב ועכו"ם לאו בכלל רעך הוא.